

"Utopia vanhuksen kotona asumisesta."

(AL 20.09.2013)

Tampere aikoo lopettaa vanhainkotinsa. Se on ehkä kaikkein julmin heitteillejätto, mitä mikään yhteisö on tehnyt Suomen historiassa.

Kaupunki aikoo lakkauttaa vanhainkotinsa tämän vuosikymmenen aikana. Tarkoituksena on ohjata kaikki sairaalahoitoa vaativat asiakkaat Hatanpään Sairaalaan ja lisätä palveluasumisen määrää, mutta ennen kaikkea kotihoitoa. "Kaikki saisivat asua kotonaan kuolemaansa saakka". Hurja suunnitelma, jossa ihmisistä ei välitä edes vähää, vaan ainoastaan rahakirstusta.

Tämä "kotihoito" on nyt kokoajan kuultava hokema, jossa villoja on oikeasti kovin vähän. Siinä kaunista ajatusta käytetään kilpenä ja savuverhona aivan karmeille toimille. Sillä kotona asuminen kuolemaan asti on mahdollista vain harvoille ja yksin elävillä jopa täysin mahdotonta.

Tampereen kaupunki ei ole nähtävästi ottanut huomioon mitään tärkeää tekijää, joka estää ihmisten hoidon kotiinsa, vaikka pyrkimys olisi kuinka todellinen ja hyvä.

Suurin osa kotihoidon asiakkaista on hyvin iäkkäitä palvelunpiiriin siirtyessään ja he siirtyvät, kun jotain ongelmia on jo ilmennyt. Tämä on se hyvä vaihe kotona asumisessa. Asiakas tulee toimeen suhteellisen pienin avuin. Sen jälkeen vointi ja pärjääminen vain huonontuvat ja ongelmat moninkertaistuvat.

Kotona asuvien huonokuntoisten asiakkaiden ongelma ei ole lääkitys. Ruokailukin, joka on tärkeä ja jo selvästi vaikeampi toteuttaa, on vielä mahdollista toteuttaa kohtalaisesti.

Suurin ongelma on asiakkaiden fyysinen ja psyykinen kunto. Fyysinen kunto heikkenee ikäihmisillä väijäämättä, vaikka heille olisi järjestetty kuntoutusta, sillä niin sairaudet kuin heikentynyt ravinnon saantikin heikentävät heitä merkittävästi.

Asiakas on suoranaيسessa hengenvaarassa useastakin syystä, hän voi lyödä päänsä tai saada kovan verenvuodon. Vakavissa kaatumisissa vanhus ei juuri koskaan pysty hälyttämään apua. Apu tulee siis vasta kun hoitaja tulee seuraavan kerran.

Fyysistäkin vahinkoa suurempi ongelma on kuitenkin psyykinen heitteillejätto. Vanhus voi saada kotiinsa massiivisimmat kotiaivot ja silti hän on noin 20 tuntia vuorokaudesta yksin.

Vanhus pelkää sen 20 tuntia vuorokaudessa. Jättäisikö kaupunki pienet, jopa tarhaikäiset lapset yksin kotiin? Ei varmasti, mutta niin se aikoo tehdä nyt vanhuksilleen, jotka ovat pelkoineen lapsen kaltaisia.

Kotihoito on sairaan vanhuksen ensiapuklinikka. Sairauksien vakavoituessa on kotihoito kuitenkin täysin väärä hoitomuoto. Sairas vanhus tarvitsee aina jatkuvaa hoivaa ja sairaanhoitoa. Sitä voidaan tarjota vain sairaalassa tai hoivakodeissa. Palveluasuminen on myös erinomainen asumismuoto, mutta sekin vaatii asiakkaalta tiettyä terveyttä.

Kotihoitoa lisäämällä hyvä vanhushoito ei toteudu, se on utopia, jossa vanhus unohdetaan kotiin. Kotihoito on jo ruuhkautunut ja työvoimapula huutava. Nytkin meillä on kotonaan asuvia vanhuksia, joiden paikka ei ole kotona.

Mummo haluaa kysyttäessä usein "kotiin", koska hän ei muista ja tiedä muita sanoja asumiselle ja vielä useammin hän luulee, että siellä odottavat pienet lapset äitiään.

JYRI KERÄNEN LÄHIHOITAJA, KOTIHOITOTAMPERE

"Kaikkia hoitomuotoja tarvitaan"

(AI 4.10.2013)

Apulaispormestari Mikko Aaltonen (vas.) vastasi 26.9. Alueradiossa mielipidekirjoitukseeni (AI 20.9.) sekä radiohaastatteluun 25.9., vanhustenhoidon suunnitelmista lakkauttaa vanhainkodit Tampereella.

Hänen vastauksensa olivat niin irrallisia kotihoidon ja vanhustenhoidon arkipäivästä, että en ihmettele päättäjien myönteisyyttä uusia suunnitelmia kohtaan. Heitä on johdettu harhaan.

Uudistus ja kehittäminen eivät ole synonyymeja. Ne voivat pahimmillaan olla toistensa vastakohtat. Olen vakuuttunut, että nyt näin on käymässä.

Niin kotihoitoa kuin muutakin vanhustenhoitoa on kehitettävä. Mutta siihen on olemassa nopeampiakin ja vähemmän vaarallisia keinoja. Niitä ei vain ole nähtävästi välitetty kuunnella tai kysyä henkilöiltä jotka sitä työtä tekevät ja näkevät arjen.

Miksi? Ehkä siksi, että käytännön työtä tekevät eivät ensimmäiseksi ajattele rahaa, vaan kuinka ihmisen hoidon voisi toteuttaa paremmin ja vasta sitten rahaa. Asenteeseen heidän koulutustaan kohtaan en ota kantaa. Eihän se voi vaikuttaa, eihän?

Toisaalta, en ole kuullut, että hoidon uudistuksia miettivissä työryhmissä olisi ollut esimerkiksi päivätyönään kotihoitoa tekeviä lähihoitajia?

Kehittämällä kotihoitoa, palveluasumista sekä vanhainkoti- ja sairaanhoitopalveluita on paljon tehtävissä. Mutta niitä kaikkia tarvitaan vastaisuudessaakin ehdottomasti.

Nyt on vain tartuttu siihen utopiaan kotihoidosta. Että kaikilla on hyvä olla kotona.

Apulaispormestari syytti minua tai asiaani yksipuolisesta pelottelusta. Pelottelen ikäihmisiä ja heidän omaisiaan tulevista hoitomuodoista.

Tuo väite on tyrmäävä. Minä en pelottele, vaan kaupunki pelottelee. Minä vain kerron, mitä suunnitelmasta seurannee, kun sitä kuvastaa tämän hetken arkipäivään.

Eikä kaupunki vain pelottele, vaan myös uhkaa kertomalla, että veroprosenttia joudutaan nostamaan jopa yli viisi prosenttia, mikäli hoitoa jatketaan tällä tavalla. Hurja väite. Se on pelottavaa, sillä ihmisestä meidän on pidettävä aina huoli. Aina. Se on perusarvo.

Jotta tarpeeseen voitaisiin vastata, tarvitsisi kotihoidossa olla hoitajia yhtä paljon kuin hoidettavia. Niin kuin hoitomuodon nimikin sanoo, kotihoidossa kukin hoidettava asuu aina kotonaan, eikä seuraava hoidettava lepää tai vietä muutoin aikaansa naapurissa. Jokainen asiakas tarvitsisi henkilökohtaisen hoitajan.

Vaikeasti muistisairaiden ja liikuntarajoitteisten vanhusten määrä kotihoidossa tulee varmasti vain lisääntymään. Palvelutalot voivat vastata hoidolliseen tarpeeseen paremmin, mutta heilläkin tulee olemaan ja on jo huutava resurssipula sekä hoitajista, että itse palvelutaloista. Palvelutaloja tarvittaisiin kymmeniä lisää.

Niitä tarvitaan tuntuvasti lisää, ilman tätä uudistustakin. Jos haluamme parantaa vanhustenhoitoa, emmekä vain uudistaa.

Siihen kaikkein tärkeimpään ja suurimpaan kysymykseen apulaispormestari Mikko Aaltonen jätti kokonaan vastaamatta: Kuinka vanhusten pelot ja yksinäisyys saadaan hoidettua, tai edes lievennettyä? Se on valtava ongelma, johon ”lisäämällä kotihoitoa” ei ole vastaus.

JYRI KERÄNEN LÄHIHOITAJA, KOTIHOITO TAMPERE

”Kotihoito tullut jaksamisensa rajoille”

- hoitajat eivät voi jatkaa nykyistä työtahtia tuhoamatta terveyttään.

(AI 24.11.2013)

Tilanne vanhusten kotihoidossa on katastrofaalinen. Kiire ja työn kuormittavuus painavat niin, että työntekijöiden vaihtuvuus on kuukausittaista, paikoin jopa viikoittaista. Tämä ei koske vain allekirjoittaneen työpaikkaa, vaan useita, ellei peräti kaikkia kotihoidon yksiköitä.

Hoitajat eivät tätä työtä enää jaksa. Heidän on keksittävä muuta, sillä nykyisellä työtahdilla ei voi jatkaa tuhoamatta omaa terveyttään.

Hoitaja kävelee Tampereella keskustan kotihoidossa keskimäärin 6–8 kilometriä työperäistä liikuntaa päivässä. Päälle tulee niin sanottu hoidollinen kuormittavuus. Pelkästään tämä tuo työhön tietyn vaativuuden. Työntekijällä ei voi olla mitään liikuntaelinsairauksia tai heikkouksia, muuten sairastumiskierre alkaa. Sitä ei pysty katkaisemaan kuin jäämällä pois työstä.

Asiakkaalle siirtymiseen keskustassa menee 7–10 minuuttia. Asiakaskäyntejä on noin 12. Jos laskemme, että jokaiseen siirtymiseen kuluu aikaa 5 minuuttia, saamme matka-ajaksi työpäivänä yhden tunnin. Koska asiakkaalta pitää tulla poisikin, on kokonaisaika kaksi kertaa tunti.

Työpäivän kokonaisaika on 5 tuntia 30 minuuttia (asiakasaika) ja 2 tuntia (siirtymiset). Yhteensä siis 7 tuntia ja 30 minuuttia. Työaikamme on 7 tuntia 40 minuuttia. Kirjallisiin töihin, raportointiin ja vastaaviin jää 10 minuuttia. Missä on ruokatunti? Entä keskustelu kollegojen, sairaanhoitajien ja esimiehen kanssa? Sellaiseen ei ole varattu aikaa.

Me hoitajat emme ole toteuttaneet kuntouttavaa työtettä enää aikoihin, koska siihen ei ole aikaa. Työ asiakkaiden luona on sujuttava, jotta kerkiämme eteenpäin.

Illassa asiakaskontakteja on 17–19. Ne ovat lyhyempiä ja päivystysluonteisia, mutta ne tehdään aina yksin. Käyntejä ei voi aloittaa kello 14, jolloin työaika alkaa, vaan ne aloitetaan noin kello 16.

On karua saada iltalääkkeitä ja iltapala neljältä iltapäivällä. Näin on pakko toimia, muuten ei ole mitään mahdollisuutta ehtiä. Viimeiset käynnit tehdään kello 21–22, jolloin asiakkaat ovat jo nukkumassa. Niinpä heidät herätetään ottamaan lääkkeitä, käymään vessassa ja syömään jotain iltapalaksi. Unihäiriöistä kärsivän on ikävä herätä, kun oli juuri rauhoittunut ja saanut ehkä unenpäästä kiinni.

Vaihtuvuudesta ja jatkuvista sairauspoissaoloista johtuen vanhuksilla käy usein tuntemattomia hoitajia – sijaisia tai uusia. Ruletti jatkuu: huomenna taas uudet hoitajat. Onnistunut rekrytointi on haasteellista, epäonnistunut valinta tuo nopean irtisanoutumisen.

Kotihoito on tullut inhimillinen jaksavuutensa rajalle. Enää ei löydy tarpeeksi kykeneviä hoitajia työhön. Se vaatii tiettyjä ominaisuuksia: hyvä fyysinen terveys, vahva henkinen kestävyys, kyky tehdä itsenäisiä päätöksiä nopeasti ja mikä tärkeintä – halu auttaa ja hoitaa asiakkaita.

Edessä on joukkoirtisanoutumisen uhka, jos mikään ei muutu selvästi parempaan.

Toivon, että apulaispormestari Mikko Aaltonen tai jokin muu kaupungin taho vastaa kysymykseeni: Miten järjestätte hyvän ja kattavan kotihoidon vastaisuudessa ja kuinka ratkaisette kotihoidon kriittiset akuutit ongelmat?

Yhden vastauksen me jo tiedämme – sulkemalla sairaalat. Käsittämätöntä!

JYRI KERÄNEN LÄHIHOITAJA, KOTIHOITO, TAMPERE

11.2.2014 Aamulehdessä julkaistiin minun kaikkiaan neljäs kirjoitukseni vanhustenhoidosta.

(Tästä keskustelu alkoi: Kuusi professoria kritisoi Tampereen aikeita muuttaa ikäihmisten palveluja 7.2.2014)

On kertakaikkisen upeaa, että joukko yliopiston professoreita otti näkyvästi kantaa Tampereen kaupungin suunnitelmiin uudistaa vanhustenhoitoa. He toivat esille juuri sen, minkä päättäjät ovat jättäneet huomioimatta. Joko tietämättään tai täysin tiedostaen.

Uskon, että heidän kannanottonsa on merkittävämpi painoarvoltaan kuin yhdenkään lähihoitajan, sairaanhoitajan, yksittäisen lääkärin, omaisen tai etenkin asiakkaan eli vanhuksen kannanotto olisi. Suuri kiitos heille.

Haluan itsekkin vielä tarttua tähän siirtelyyn ja kuntoutukseen.

Kaupunki on aloittamassa uutena palveluna kotikuntoutuksen. Tällä pyritään vähentämään laitospalveluiden tarvetta. Sitä tarvitaankin nyt erityisesti, kun laitoshoidon ajetaan alas ja palvelutalo- ja kotihoitoa lisätään.

Se on suorastaan ratkaisevan tärkeää. Voi sanoa, että korvaamatonta. Sillä ilman sitä vanhusten tarve laitospalveluille ja -hoidolle vain lisääntyy ja ikäryhmien kasvaessa moninkertaistuu.

Kuntoutus on todellakin ainoa keino ennaltaehkäistä henkilöä joutumista laitoshoidon. Mutta on myös muistettava että se vain ehkäisee, se ei sitä täysin estä.

Mutta, mutta: Kaupunki ei aloitetaakaan sitä täysimääräisenä. Siitä aiotaan säästää. Ei voi olla totta!

Kaupunki ja te päättäjät aiottekin säästää juuri siitä kohdasta, joka voisi mahdollistaa edes jotenkin teidän tekemiänne suunnitelmia – jotka ovat jo toteutumassa kovaa vauhtia.

Etenkin kun tällainen järjestelmällinen kuntoutus pitäisi aloittaa jo vähintään pari vuotta ennen kuin uudistuksia aloitetaan.

Tällöin siirtymävaihe voi tapahtua ilman kaaosta ja sekavuutta hoitopaikkojen välillä. Siirtyminen ajoittuisi pidemmälle ajalle ja sitä voitaisiin hallita ja porrastaa helpommin.

Pelkään todella, että kohta romahtaa – ja silloin ei romahda vain vanhuksen sängynpohja, vaan koko vanhustenhoito ja meidän kaikkien ihmisarvo sen mukana.

Kysynkin: Kaupunki ilmoitti hyvin näkyvästi noin kaksi vuotta sitten uudistavansa vanhustenhoitoaan niin, että Tampere on esimerkillisen hyvä kaupunki vanhuksen elää ja viettää vanhuuttaan. Kuinka nämä viimeaikaiset toimet ovat tuota tavoitetta toteuttaneet?

Vai ollaanko siitä tavoitteesta luovuttu? Jos ei, voisiko joku asiaan uskova ja siitä päättänyt vastaila joihinkin viimeaikoina esiin nousseisiin kysymyksiin ja huolenaiheisiin.

Voisiko joku kantaa sen poliittisen tai ammatillisen vastuun, jonka on vastaanottanut päätöksensä tehdessään.

Todellakin, kaupunkimme säästää. Se säästää heikoimmilta. Ainoa asia, jossa he eivät säästele, on vanhusten vaivat.

JYRI KERÄNEN LÄHIHOITAJA, KOTIHOITO